LIEDEKERKE

November 2023

DE HUISZOEKING, DE SOCIALE INSPECTIE EN DE FISCALE VISITATIE

De huiszoeking, de sociale inspectie en de fiscale visitatie zijn maatregelen die een belangrijke impact hebben op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene. Deze maatregelen kunnen daarnaast ook betrekking hebben op de professionele omgeving.

Ondernemingen en hun werknemers dienen dan ook voorbereid te zijn op dergelijke maatregelen. Het is hierbij belangrijk om enige kennis te hebben inzake het ter zake geldende wettelijk kader, daar deze maatregelen enkel toegestaan zijn in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die de wet voorschrijft.

Labour	**<u>Principiële toegangsbevoegdheid en machtiging van de Onderzoeksrechter</u>** De sociaal inspecteurs hebben de principiële bevoegdheid om arbeidsplaatsen te betreden zonder voorafgaande machtiging van een rechter. Zij hebben geen toegang tot bewoonde ruimtes, tenzij in de gevallen die de wet uitdrukkelijk voorziet (zoals ingeval van een (voorafgaand) verzoek of mits (voorafgaande) toestemming vanwege de persoon die het werkelijk genot heeft van de bewoonde ruimte, bij heterdaad, bij brand of overstroming, of ingeval de inspecteur in het bezit is van een machtiging tot visitatie, uitgereikt door de Onderzoeksrechter).
Tax	**<u>Aanstellingsbewijs, machtiging van de politierechter of akkoord van de belastingplichtige</u>** Fiscale ambtenaren hebben in principe een aanstellingsbewijs nodig om over te kunnen gaan tot een fiscale visitatie in de beroepslokalen (zoals kantoren, fabrieken, werkplaatsen, magazijnen, bergplaatsen, garages, bouwwerven, etc.) waar werkzaamheden (vermoedelijk) worden verricht. Voor het betreden van particuliere woningen of bewoonde lokalen, waarvoor minstens een vermoeden geldt dat er werkzaamheden worden uitgeoefend, is er bovendien een machtiging van de politierechter nodig. Het uitdrukkelijk akkoord van de belastingplichtige (of iemand die hem rechtsgeldig kan vertegenwoordigen) kan evenwel volstaan als dit akkoord ondubbelzinnig, volledig vrijwillig en met kennis van zaken is gegeven. Privélokalen waar niet gewerkt wordt en waar geen vermoeden bestaat dat er werkzaamheden worden uitgeoefend, mogen niet bezocht worden door fiscale ambtenaren, zelfs niet met machtiging van de politierechter.
Criminal Law	**<u>Het huiszoekingsbevel</u>** Een huiszoeking is mogelijk in alle plaatsen die niet openstaan voor het publiek (zoals een maatschappelijke zetel, bedrijfsruimten, ...), alsmede in hun aanhorigheden. De bevoegdheid tot het uitvoeren van een huiszoeking komt in beginsel toe aan de Onderzoeksrechter, hiertoe al dan niet bijgestaan door de politiediensten. De Onderzoeksrechter heeft geen huiszoekingsbevel nodig om een huiszoeking te mogen uitvoeren. In de praktijk zal de Onderzoeksrechter de uitvoering van de huiszoeking echter vaak delegeren aan officieren van de gerechtelijke politie. Zij moeten dan in principe over een hiertoe door de Onderzoeksrechter uitgereikt huiszoekingsbevel beschikken, tenzij in een beperkt aantal door de wet omschreven situaties (zoals in geval van toestemming vanwege de persoon die het werkelijk genot heeft van het betrokken goed, bij heterdaad en bij brand, overstroming of hulpgeroep).

Labour	**<u>De sociale inspectie: wanneer?</u>** Van zodra er redelijkerwijs tewerkstelling kan worden vermoed, mogen de sociaal inspecteurs de plaatsen betreden op elk ogenblik van de dag of de nacht zonder verwittiging. Hun optreden moet wel gericht zijn op het uitoefenen van de hen toegekende bevoegdheden en moet proportioneel zijn. Een sociale inspectie in een bewoonde ruimte is enkel mogelijk tussen 5 en 21 uur.
Tax	**<u>De fiscale visitatie: wanneer?</u>** Een fiscale visitatie in de beroepslokalen van de belastingplichtige is mogelijk binnen de uren waarin er (vermoedelijk) een werkzaamheid wordt uitgeoefend. Hieraan zijn geen uur restricties verbonden, waardoor dit dus in principe dag en nacht kan zijn. Een fiscale visitatie in particuliere woningen of bewoonde lokalen is daarentegen enkel mogelijk tussen 5 en 21 uur. In beide gevallen is een voorafgaande verwittiging niet vereist.
Criminal Law	**<u>De huiszoeking: wanneer?</u>** Een huiszoeking moet in beginsel aanvangen tussen 5 en 21 uur. Behoudens bijzondere andersluidende wettelijke bepaling, is een nachtelijke huiszoeking niet toegestaan.

Labour	**<u>Wat te doen wanneer een sociaal inspecteur voor de deur staat?</u>** Vooreerst moet gevraagd worden naar de identificatie en legitimatie van de persoon die zich aanbiedt en dit liefst vooraleer de plaatsen worden betreden. Vervolgens dient desgevallend gevraagd te worden om de machtiging van de Onderzoeksrechter voor te leggen. Het verhinderen van toezicht is een misdrijf en wordt strafrechtelijk beteugeld.
Tax	**<u>Wat te doen wanneer een fiscale ambtenaar voor de deur staat?</u>** Vooreerst moet gevraagd worden naar de identificatie en legitimatie van de persoon die zich aanbiedt en dit liefst vooraleer de plaatsen worden betreden. Vervolgens dient gevraagd te worden om het aanstellingsbewijs voor te leggen (en indien van toepassing: de machtiging van de politierechter), zodat de belastingplichtige kan achterhalen wat de aangelegenheid is waarin het bezoek kadert. De fiscale ambtenaar dient het aanstellingsbewijs enkel voor te leggen als de belastingplichtige hierom verzoekt. De belastingplichtige (of een gemachtigde) is vervolgens gehouden om vrije toegang te verlenen tot de (beroeps)lokalen en medewerking te verlenen aan de fiscale visitatie. De weigering of niet-medewerking kan leiden tot navolgende nadelige gevolgen of sancties: • de vestiging door de administratie van een ambtshalve aanslag; • een administratieve niet-proportionele geldboete; • een strafrechtelijke sanctie bij een overtreding met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden; • de verwerping van toegepaste aftrekken, vrijstellingen of verminderingen (wanneer de fiscale administratie niet kan nagaan of de toepassingsvoorwaarden hiervoor zijn vervuld); en/of • een dwangsom (in geval van veroordeling door een rechter).

Criminal Law	**<u>Wat te doen wanneer de politie voor de deur staat?</u>** Vooreerst moet gevraagd worden naar de identificatie en legitimatie van de persoon die zich aanbiedt en dit liefst vooraleer de plaatsen worden betreden. Vervolgens dient gevraagd te worden om het huiszoekingsbevel voor te leggen (indien het niet de Onderzoeksrechter zelf is die voor de deur staat). Er kan om de aflevering van een kopie van het bevel worden gevraagd, maar dat kan worden geweigerd. Het huiszoekingsbevel moet vooraf zijn afgeleverd en worden nagekeken op volgende vermeldingen: • de naam, hoedanigheid en handtekening van de opdrachtgever (Onderzoeksrechter); • de datum van ondertekening; • de hoedanigheid van de overheid aan wie de delegatie wordt gegeven (de delegatie richt zich tot een functie/officier van gerechtelijke politie); • de omschrijving van de gegeven delegatie die een eerder bijzondere en nauwkeurig omschreven opdracht moet zijn; • de plaatsen waar en de persoon bij wie de huiszoeking moet gebeuren (of met andere woorden afdoende vermeldingen die de uitvoerende ambtenaar toelaten zonder risico de plaatsen te vinden waar de huiszoeking moet worden uitgevoerd); en • het voorwerp van de huiszoeking, de misdrijven in het kader waarvan deze wordt uitgevoerd, de motieven van de verleende delegatie en de bestaande noodzaak tot de huiszoeking. Een huiszoeking door de Onderzoeksrechter of op grond van een door de Onderzoeksrechter uitgereikt huiszoekingsbevel, kan niet geweigerd worden.
Labour	**<u>Wat mag de sociale inspectie zoeken?</u>** In beginsel zullen de sociaal inspecteurs niet zelf overgaan tot het zoeken naar gegevens. Zij zullen zich alle informatiedragers die hetzij sociale gegevens, hetzij andere door de wet voorgeschreven gegevens bevatten, doen overleggen. Zij gaan die informatiedragers wel opsporen wanneer deze niet vrijwillig worden voorgelegd en de werkgever zich niet verzet, wanneer de werkgever afwezig is en er gevaar bestaat dat de informatiedragers of de gegevens ervan zouden verdwijnen of zouden worden gewijzigd of wanneer de gezondheid of veiligheid van de werknemers dit vereist. Zij mogen hierbij: • alle inlichtingen inwinnen die zij nodig achten om na te gaan of de wetgeving wordt nageleefd waarop zij toezicht uitoefenen; • overgaan tot identificatie van personen; en • wanneer zij het noodzakelijk achten, personen verhoren over elk feit waarvan de kennisname nuttig is voor de uitoefening van hun toezicht, doch dit op voorwaarde van naleving van welbepaalde rechten van de ondervraagde. Zij mogen niet op zoek gaan naar informatiedragers met privé-gegevens, noch vragen dat deze hen zouden worden overhandigd.

Tax	**<u>Wat mogen de gemachtigde ambtenaren zoeken?</u>** De fiscale visitatie heeft een doelgebonden karakter, zijnde nagaan of de belastingplichtige zijn belastingaangifte correct en volledig heeft ingevuld teneinde de verschuldigde belasting inzake de inkomstenbelastingen en de BTW te kunnen bepalen. De fiscale ambtenaren hebben ruime onderzoeksbevoegdheden, maar geen "actief zoekrecht". Zij mogen in het kader van een fiscale visitatie: • geen dwang of geweld gebruiken; • zich niet eigenmachtig toegang verlenen tot de beroepslokalen; en • niet zelf kasten, kluizen, computerbestanden, etc. openen. De gemachtigde ambtenaren mogen: • verzoeken om boeken en bescheiden (zowel fysiek als digitaal) ter plaatse voor te leggen of om kopieën te maken; en • de volgende zaken nagaan: (i) welke activiteiten worden verricht, (ii) wat het belang is van de activiteiten, (iii) de aard en de hoeveelheid van de voorraden in bezit, en (iv) de aard en de hoeveelheid voorwerpen, installaties en rollend materieel. Het inzagerecht is beperkt tot de stukken die noodzakelijk zijn om het bedrag van de belastbare inkomsten te bepalen. Hieronder vallen alle wettelijk verplichte boekhoudkundige stukken en stukken die verband houden met de beroepswerkzaamheid. De administratie heeft niet het recht om zomaar "alle" documenten in de beroepslokalen op te vragen en in te zien.
Criminal Law	**<u>Wat mogen de onderzoekers zoeken?</u>** Heel veel en met name alle goederen, bescheiden en gegevensdragers dienstig gelet op het voorwerp van het onderzoek, zoals omschreven in het huiszoekingsbevel. Dit zijn bewijzen van de (kennis van de) feiten (bv. interne memo's, verslagen interne organen, studies). Men kan/mag hierbij: • spontane of terloopse mededelingen, uitlatingen, aanwijzingen of verklaringen noteren; • objectieve vragen stellen (bv. is dit uw laptop of uw kantoor?); maar • geen subjectieve of suggestieve vragen stellen (bv. was u op de hoogte van de begane misdrijven?); • geen personen aan een verhoor onderwerpen; en • geen stukken gedekt door beroepsgeheim in beslag nemen (wanneer daarover betwisting bestaat moeten deze onder gesloten omslag worden gebracht).

Labour	**<u>Op welke plaatsen kan een sociale inspectie worden uitgevoerd?</u>** De sociale inspectie kan gebeuren op alle arbeidsplaatsen, dan wel op plaatsen waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat daar personen werkzaam zijn. In bepaalde gevallen hebben de sociaal inspecteurs ook toegang tot bewoonde ruimtes (zie hiervoor).
Tax	**<u>Op welke plaatsen kan een fiscale visitatie worden uitgevoerd?</u>** De fiscale visitatie kan gebeuren in de beroepslokalen (ruim omschreven, zie hiervoor) van de belastingplichtige, alsook in de bedrijfsvoertuigen. In bepaalde gevallen kunnen de gemachtigde ambtenaren ook toegang verkrijgen tot bewoonde ruimtes (zie hiervoor).
Criminal Law	**<u>Op welke plaatsen mag worden gezocht?</u>** De huiszoeking kan gebeuren in het gebouw, vermeld in het huiszoekingsbevel, en in alle aanhorigheden ervan.

Labour	**<u>Wat met zoekingen in datasystemen?</u>** Bij het verzamelen van sociale gegevens of andere door de wet voorgeschreven gegevens, mogen de sociaal inspecteurs zich toegang doen verschaffen tot informatiedragers die vanuit de plaats waar zij aanwezig zijn, toegankelijk zijn via een informaticasysteem of via elk ander elektronisch apparaat.
Tax	**<u>Wat met zoekingen in datasystemen?</u>** De fiscale ambtenaren mogen niet eigenhandig overgaan tot inzage en kopiename van de computersystemen. Dit is enkel mogelijks mits bijstand van de belastingplichtige.
Criminal Law	**<u>Wat met zoekingen in datasystemen?</u>** Een informaticazoeking is toegestaan, zijnde een onderzoek naar de gegevens die op een informaticasysteem werden opgeslagen en die toegankelijk zijn wanneer elke netwerkverbinding wordt afgesloten. Een netwerkzoeking vereist een bijzonder bevel van de Onderzoeksrechter. Het is het onderzoek naar gegevens die op een andere plaats ("systemen op afstand") werden opgeslagen en betreft systemen waarbij er sprake is van een toegangsbevoegdheid. Er bestaat een medewerkingsplicht en het niet-verlenen van medewerking of de zoeking hinderen, maakt een misdrijf uit. De medewerking moet door de onderzoeksrechter worden gevorderd.

Labour	**<u>Is inbeslagname mogelijk?</u>** De sociaal inspecteur kan alle informatiedragers met sociale gegevens of met verplicht bij te houden gegevens, in beslag nemen (of ter plaatse verzegelen). Voorwaarde is wel dat die maatregel noodzakelijk is voor de opsporing, het onderzoek of de bewijslevering van inbreuken of wanneer er gevaar is van voortzetting van de inbreuken of het plegen van nieuwe inbreuken. De inbeslagname (verzegeling) moet het voorwerp uitmaken van een schriftelijke vaststelling. Deze wordt overhandigd aan de werkgever of, bij afwezigheid, toegestuurd binnen de 14 dagen.
Tax	**<u>Is inbeslagname mogelijk?</u>** Fiscale ambtenaren hebben het recht om bepaalde boeken en bewijsstukken mee te nemen om belastbare inkomsten te bepalen. Er is hierbij sprake van een retentierecht. Dit fiscaal retentierecht is beperkt tot de (papieren) stukken die betrekking hebben op boekjaren die reeds zijn afgesloten. De fiscale ambtenaren kunnen wel vragen om een kopie te bezorgen van de nog niet afgesloten boeken die op elektronische wijze worden bewaard. De belastingplichtige moet hiervan een proces-verbaal ontvangen binnen de vijf werkdagen volgend op de dag waarop de stukken zijn meegenomen.
Criminal Law	**<u>Is inbeslagname mogelijk?</u>** Ja, alle zaken die kunnen dienen tot bewijs van de onderzochte misdrijven en schuld of onschuld van personen die worden verdacht van die misdrijven kunnen in beslag worden genomen (ook verzegeling ter plaatse is mogelijk). Van de in beslag genomen zaken wordt een proces-verbaal van inbeslagname opgesteld dat moet worden ondertekend en waarvan de beslagene kopie ontvangt. Naar aanleiding van de inbeslagname moet ook aan de betrokkene worden gevraagd een verklaring af te leggen (is eerder pro forma). Wanneer de inbeslagname van documenten de werking van de onderneming in het gedrang kan brengen, kan men de onderzoekers vragen (enkel) een kopie mee te nemen. De onderzoekers zijn evenwel niet verplicht op dergelijk verzoek in te gaan.

Algemeen besluit

De huiszoeking, de sociale inspectie en de fiscale visitatie zijn maatregelen die veelal niet enkel de persoonlijke levenssfeer treffen van de betrokkene lastens wie deze maatregelen genomen worden, maar ook de professionele omgeving. Zij kunnen daarbij verregaande gevolgen hebben voor ondernemingen.

Wanneer dergelijke maatregelen plaatsvinden in ondernemingen, dienen hun werknemers dan ook voorbereid te zijn. Het is aldus belangrijk dat het personeel dat met dergelijke maatregelen in aanraking kan komen, hier een zekere notie van heeft.

Deze maatregelen moeten dan ook op voorhand binnen de onderneming worden doorgenomen, zodat elkeen zijn/haar taak kent, en dit zowel voor wat betreft het personeel aan het onthaal als voor de uiteindelijke verantwoordelijken binnen de onderneming.

Het is hierbij aangewezen dat er ter zake een duidelijke te volgen procedure bestaat binnen de onderneming.

Vincent Busschaert
Partner, Labour & Employment
v.busschaert@liedekerke.com
+32 2 551 15 22

Lievin De Wulf
Partner, Tax
l.dewulf@liedekerke.com
+32 2 551 15 72

Magda Vandebotermet
Partner, Fraud & Compliance
m.vandebotermet@liedekerke.com
+32 2 551 14 94